

SAĞLIK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNDE ALGILANAN SOSYAL DESTEK DÜZEYİNİN SİGARA KULLANIMI ÜZERİNE ETKİSİ

Meryem BARAN¹, Gülden KÜÇÜKAKÇA², Gülsün AYRAN³

ÖZET

AMAÇ: Bu çalışma sağlık yüksekokulu öğrencilerinin sigara kullanma durumları ve algılanan sosyal destek düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM: Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikteki bu çalışma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında, Erzincan Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu'nda yapılmıştır. Örneklem seçimine gidilmemiş ve Hemşirelik bölümünde okuyan 270 öğrenci çalışma kapsamına alınmıştır. Ancak çalışma, ulaşılabilen ve araştırmada yer almayı kabul eden 228 öğrenci ile yürütülmüştür (katılım oranı %84). Veriler, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini içeren anket formu ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizi, SPSS 19.0 paket programında tanımlayıcı istatistikler, t testi, Mann Whitney U, Kruskal Wallis, korelasyon, varyans testleri ile yapılmış ve $p < 0.05$ olması istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR: Çalışmaya katılan öğrencilerin %68.9'unu kızlar, %31.1'ini ise erkekler oluşturmuştur. Öğrencilerin Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği toplam puan ortalaması 63.39 ± 16.72 , aileden algılanan sosyal destek puan ortalaması 23.45 ± 5.68 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin %24.1'inin sigara kullandığı belirlenirken, sigara kullanan öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek puan ortalamalarının (21.56 ± 6.50), sigara kullanmayan öğrencilere oranla (24.81 ± 4.47) anlamlı düzeyde düşük olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$).

SONUÇ: Öğrenciler tarafından algılanan sosyal destek puan ortalamalarının genel olarak iyi düzeyde olduğu saptanmıştır. Cinsiyetin, gelir düzeyinin, sigara kullanıyor olmanın sosyal destek üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: Öğrenci, sosyal destek, sigara kullanımı

Effect of Perceived Social Support Level among School of Healthy Students on Smoking

ABSTRACT

OBJECTIVE: This study was conducted with the aim of determining the smoking status and the level of Perceived Social Support of the School of Health students.

MATERIALS and METHODS: This descriptive and cross-sectional study was made in Erzincan University School of Health in the 2012-2013 academic year. In this study there was no sample selection made and 270 students studying in the nursing department were included in this study. However, the study was conducted with 228 students who can be access edandagreed to participate (response rate 84%). The data were collected with the questionnaire containing sociodemographic characteristics of students and by using Multidimensional Scale of Perceived Social Support. Analysis of the data obtained was performed with the SPSS 19.0 package program, descriptive statistics, t-test, Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis, correlation, variance tests and $p < 0.05$ was considered statistically significant.

RESULTS: 68.9% of the students who participated in the study were girls, 31.1% of students were men. The average total Multidimensional Scale of Perceived Social Support score was 63.39 ± 16.72 , perceived social support average score from family was defined as 23.45 ± 5.68 . While 24.1% of the students were found current smoker, smoker students' average score of social support they perceive from their family (21.56 ± 6.50) was defined significantly lower than the ones' (24.81 ± 4.47) who were non-smoker ($p < 0.05$).

CONCLUSION: The score averages of social support perceived by students were generally found to be at a good level. Gender, income level, being a smoker have been found to be effective on social support.

Keywords: Student, social support, smoking

İnsanoğlu dünyaya geldiği andan başlayarak yaşamının son anına kadar içinde bulunduğu toplum fertlerinin onay ve desteğini alma ihtiyacı hisseder. Onaylanmak ve destek görmek bireyi yaşamak için tutan temel unsurlardandır. İnsan en mutlu anında olduğu kadar en sıkıntılı anında da içinde bulunduğu toplumu oluşturan ailesinin, arkadaşlarının ve çevresinde bulunan diğer kişilerin desteğine ihtiyaç duyar¹.

Sosyal destek; bireyin gereksinim duyduğunda

çevresinden elde edebileceği duygusal, sosyal, bilgisel ve araçsal yardımları içermektedir^{2,3}. Cutrona ve Russell'in vurguladığı gibi sosyal destek, genel anlamda bilgi ve öğüt vermekten ziyade, duygusal desteği de içerecek şekilde oldukça geniş alanlarda işlev gören çok boyutlu bir kavram olarak düşünülmektedir^{4,6}.

Sosyal destek kaynakları, bireyin yaşamında önemli bir yere sahip olan anne, baba, eş, sevgili, arkadaşlar, aile, öğretmenler, akrabalar, komşular ve

¹Erzincan Üniversitesi, Psikiyatri Hemşireliği, ERZİNCAN, TÜRKİYE

²Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, NEVŞEHİR, TÜRKİYE

³Erzincan Üniversitesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, ERZİNCAN, TÜRKİYE

uzman kimseleri ifade etmektedir⁷. Bu kaynaklarının bireylere farklı şekilde yardım sağladığı, bunlar arasında da üzerinde en fazla durulanların maddi, duygusal ve zihinsel destekler olduğu belirtilmektedir⁸. Ayrıca sosyal destek temel sosyal gereksinimleri karşılar, fiziksel ve psikolojik sağlığı olumlu yönde etkiler^{9,13}. Yapılan çok sayıda araştırma sosyal destek sisteminin bireyin sosyolojik ve psikolojik sorunlarının çözümü, önlenmesi ve tedavisinde, zorlanmalı durumlarla başa çıkabilmesinde güçlü bir kaynak olduğunu ortaya koymuştur^{9,14-18}.

Ailelerinden uzakta üniversite ortamına gelen gençlerde, bir grubun üyesi olma, bir meslek sahibi olma ve geleceğe yön verme idealleri ile yeni bir okula, yeni bir kente ve yabancı bir çevreye uyum sağlama çabaları pek çok öğrencide değişik sorunlar ortaya çıkarmakta ve öğrenciler geleneksel düzene, kendilerine yabancılaşabilmektedir^{19,20}. Üniversiteli genç bu dönemde sorunlarla baş etme, rahatlama ya da sorunlarını unutmaya amacıyla alkol ve sigara kullanımına yönelebilmekte, ergenliğin ilk yıllarında alkol ve sigaraya başlayanlarda ise bağımlılık gelişebilmektedir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) sigara bağımlılığını "Her gün düzenli bir biçimde en az bir sigara içmek sigara tiryakiliğinin göstergesidir" şeklinde tanımlamaktadır. Keyif verici diğer maddelere göre sigaranın daha kolay ve ucuz bulunması yanı sıra anne babanın, çevresinde bulunan diğer kişilerin de sigara içmesi çocukların sigaraya alışmasında önemli rol oynamaktadır²¹.

Günümüzde sigaranın zararları birçok açıdan bilinmektedir, DSÖ'nün istatistiklerine göre 'sigara içmek' dünya çapında bir problem olmakla birlikte tahmini 3 kişiden biri sigara kullanmaktadır. Bu istatistiğe göre 1,2 milyar kişinin sigara kullandığı ortaya çıkmaktadır. DSÖ'nün yaptığı açıklamaya göre birçok ülkede akciğer kanseri görülmektedir ve bu hastalık sigaranın sebep olduğu ölümcül sonuçlardan sadece biridir. Sigaranın vücuttaki tüm doku ve organlara sayılamayacak kadar çok zararı vardır. Kişilere verdiği fiziksel ve sosyal zararların yanı sıra ekonomik yönden de birçok zarar vermektedir^{22,23}.

Sigaraya yönelik mücadele çalışmalarındaki temel ilkelerden biri sigaraya başlama oranlarını düşürmektir. Bununla beraber sigaraya başlama ve devam ettirme nedenleri, bırakma yolları incelenmiştir. Bu açıdan sigaraya başlama yaşının, başlama nedenlerinin bilinmesi, çocuklarda ve gençlerde içme oranlarının saptanması çalışmalara ışık tutacaktır²²⁻²⁶.

Ülkemizde Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinde algılanan sosyal desteğin sigarayla ilişkisi üzerine etkisini gösteren çalışmalar kısıtlıdır. Bu çalışmanın amacı, gelecekte sağlık hizmetlerinde etkin bir ekip üyesi olarak görev yapacak olan Sağlık Yüksekokulu (SYO) hemşirelik bölümü öğrencilerinde algılanan sosyal destek düzeyinin sigara kullanımı üzerine etkisini belirlemek amacı ile yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikteki bu çalışma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında, Erzincan Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu'nda yapılmıştır. Çalışmada örneklem seçimine gidilmemiş ve Hemşirelik bölümünde okuyan 270 öğrenci çalışma kapsamına alınmıştır. Ancak, çalışma ulaşılabilen ve araştırmada yer almayı kabul eden 228 öğrenci ile yürütülmüştür (katılım oranı %84). Veriler, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini içeren anket formu ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ) kullanılarak toplanmıştır.

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ) (Multidimensional Scale of Perceived Social Support MSPSS): Ölçek Zimmet ve ark. tarafından 1988 yılında geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkiye'de geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Eker ve Arkar tarafından yapılarak, yapı geçerliliği değerlendirilmiştir²⁷. Ölçek üç farklı kaynaktan alınan sosyal desteğin yeterliliğini öznel olarak değerlendirmekte ve toplam 12 maddeden oluşmaktadır. Likert tipi bir ölçektir. Her biri dört maddeden oluşan desteğin kaynağına ilişkin üç grup vardır: Aile (3, 4, 8, 11. maddeler), arkadaşlar (6, 7, 9, 12. maddeler) ve özel bir insandır (öğretmen, sevgili, akraba, vb) (1, 2, 5, 10. maddeler). Ölçek, yedili Likert tipinde olup, 'tamamen katılıyorum' (7 puan), 'çoğunlukla katılıyorum' (6 puan), 'katılıyorum' (5 puan), 'kararsızım' (4 puan), 'katılmıyorum' (3 puan), 'çoğunlukla katılmıyorum' (2 puan) ve 'hiç katılmıyorum' (1 puan) seçeneklerinden oluşmaktadır. Her alt ölçekteki dört maddenin puanlarının toplanması ile alt ölçek puanı ve bütün alt ölçek puanlarının toplanması ile de ölçeğin toplam puanı elde edilmektedir. Ölçeğin tamamından elde edilecek en düşük puan 12, en yüksek puan 84'tür. Elde edilen puanın yüksek olması, algılanan sosyal desteğin yüksek olduğunu gösterir²⁷⁻²⁹.

Eker ve Arkar'ın çalışmasında ölçeğin güvenilirlik katsayıları 0.80-0.95 arasında değişen yüksek tutarlılık düzeylerine sahip olduğu bulunmuştur. Bu araştırmada ölçeğin güvenilirlik katsayıları aile alt boyutu için 0.82, arkadaş alt boyutu için 0.83, özel insan alt boyutu için 0.83 ve toplamı için 0.76 olarak bulunmuştur^{19,27}.

Araştırma öncesinde çalışmanın yapıldığı SYO yönetiminden yazılı izin alınmıştır. Veriler toplanmadan önce çalışmanın amacı anlatılmış öğrencilerden sözel onam alınmıştır. Örneklemi oluşturan öğrencilere anket formu grup halinde sınıf ortamında uygulanmıştır. Öğrenciler anket formunu yaklaşık 10-15 dakikada doldurmuşlardır. Elde edilen verilerin analizi, SPSS 19.0 paket programında tanımlayıcı istatistikler, t testi, Mann Whitney U, Kruskal Wallis, korelasyon, varyans testleri ile yapılmış, p<0.05 olması istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Öğrencilerin ÇBASDÖ toplam puanı ve alt boyutlarının puan ortalamaları Tablo 1'de görülmektedir. Öğrencilerin ÇBASDÖ toplam puan ortalaması 63.39 ± 16.72 , aile alt boyutu puan ortalaması 23.45 ± 5.68 olarak bulunmuştur.

Yaş ortalaması $21,06 \pm 2,00$ olarak bulunan öğrencilerin %68.9'u kızlardan, %31.1'i ise erkeklerden oluşmaktadır. Kız öğrencilerde ÇBASDÖ toplam puan ortalaması ve aile, arkadaş, özel insan alt boyut puan ortalamalarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0.05$) (Tablo 2).

Öğrenciler okudukları sınıf ve aile yapıları açısından incelendiğinde %33.8'inin 1. sınıfta okuduğu ve büyük çoğunluğunun (%75.9) çekirdek ailede yetiştiği görülmektedir. Gruplar arasında ÇBASDÖ puan ortalamaları açısından istatistiksel anlamda farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$) (Tablo 2).

Anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenleri incelendiğinde öğrencilerin %39.5'inin annesinin eğitim düzeyinin ilkökul olduğu, %30.7'sinin babasının eğitim düzeyinin ilkökul olduğu Tablo 2'de görülmektedir. Gruplar arasında ÇBASDÖ toplam puan ortalamaları, özel insandan algılanan sosyal destek (ASD) puan ortalamaları istatistiksel anlamda farklı bulunmuştur. Bununla beraber anne eğitim düzeyinde aileden ASD puan ortalamaları arasında istatistiksel anlamda farklılık bulunurken, arkadaşan ASD puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Baba eğitim düzeyinde aileden ve arkadaşan algılanan sosyal destek puan ortalamaları arasında istatistiksel anlamda farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin %57.9'unun yurtda kaldığı belirlenmiştir ve ÇBASDÖ puan ortalamaları arasında istatistiki anlamda bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$) (Tablo 3). Öğrencilerin %58.3'ü gelirin giderine eşit olduğunu ifade etmiş ve bu öğrencilerin ÇBASDÖ toplam puanları, alt ölçek puanları daha yüksek bulunmuştur. Gruplar arasında istatistiki anlamda farklılık tespit edilmiştir ($p < 0.05$) (Tablo 2).

Öğrencilerin %49.1'inin ailesinde sigara kullanan bireyler olduğu ve ailede sigara kullanan bireylerin %50.0'sini babaların oluşturduğu belirlenmiştir. Ailede sigara kullanan bireylerin varlığına göre ASDÖ toplam puanları, arkadaşan ASD puan ortalamaları istatistiksel anlamda farklılık göstermektedir. Ailede sigara kullanan bireylerin kimler olduğu incelendiğinde ise ASD puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$) (Tablo 3).

Öğrencilerin sigara kullanma durumları değerlendirildiğinde, sigara kullananlarda aileden algılanan sosyal destek puanı daha düşük bulunmuş ve gruplar arası anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$) (Tablo 4).

Düzenli değil, ara sıra sigara kullanan öğrencilerin sosyal destek puan ortalamaları düzenli sigara kullanan öğrencilerden daha yüksek bulunmasına rağmen gruplar arasında istatistiksel anlamda farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$) (Tablo 4).

Aile ve arkadaş çevresi nedeni ile sigara kullanan öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Gruplar arasında aileden algılanan sosyal destek puanları anlamlı farklılık gösterirken, arkadaş, özel insan ve ÇBASDÖ toplam puanlar istatistiki anlamda bir farklılık oluşturmamaktadır ($p > 0.05$) (Tablo 4).

Son 1 yıl içerisinde sigarayı bırakma düşüncesi ve bırakmayı düşünenlerin destek görmesi incelendiğinde, gruplar arasında istatistiki anlamda bir farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0.05$) (Tablo 4).

TARTIŞMA

Bu çalışmadan elde edilen bulgulara göre; örneklemini oluşturan öğrencilerin ÇBASDÖ toplam puan ortalamaları 63.39 ± 16.72 olarak saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin aileden ASD'in (23.45 ± 5.68), arkadaş (19.91 ± 7.03) ve özel insan desteği (20.03 ± 7.97) ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir (Tablo 1). Yılmaz ve ark.'nın yaptığı çalışmada²⁰ ÇBASDÖ puan ortalaması 66.43 ± 13.87 olarak, Yılmazel'in çalışmasında¹⁸ ise 63.15 ± 19.07 olarak bulunmuştur. Bu çalışmadan elde edilen bulgular literatür bulgularıyla uyumludur. Ölçekten alınabilecek en düşük puanın 12 ve en yüksek puanın 84 olduğu göz önüne alındığında öğrencilerin ÇBASD düzeylerinin genel olarak iyi olduğu ifade edilebilir. Gaziantep Üniversitesi ve Hitit Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu öğrencileri ile yapılan çalışmalarda aileden ASD toplam puanı daha yüksek bulunmuştur^{18,30}. Arkar ve ark. üniversite öğrencilerinde ÇBASDÖ toplam puanının 62.96 ± 13.5 , öğrencilerin ailelerinden ASD arkadaş ve özel insan desteği ortalamasından yüksek olduğunu bildirmişlerdir³¹. Bu çalışmadan elde edilen bulgular literatür bulgularıyla uyumludur^{5,18,19}.

Öğrencilerin yaş ortalamaları ile ÇBASDÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel anlamda bir farklılık tespit edilmezken, kız öğrencilerin ÇBASDÖ puan ortalamaları erkeklerin ÇBASDÖ puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Literatürde de kız öğrencilerin sosyal destek ağının erkek öğrencilerden yüksek olduğu bildirilmiştir^{18,20,32-34}. Bu çalışmaların yanı sıra Özlek'in araştırmasında da bu çalışmayla paralel olarak kız öğrencilerin ÇBASDÖ puan ortalamalarının erkek öğrencilerin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır³⁵. Saygın ve Arslan kız öğrencilerde, aile ve arkadaşan ASD puan ortalamalarını erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek bulmuştur(36). Bu çalışmaların yanında yaş ve cinsiyet farklılıklarını ASD üzerinde anlamsız olduğunu belirleyen çalışma sonucu da mevcuttur.

Tablo 1. Öğrencilerin ÇBASDÖ toplam puanı ve alt boyutlarının puan ortalamaları (n=228).

Sosyal destek ölçeği	X	Sd	Max	Min
Aile alt boyutu	23.45	5.68	28.00	4.00
Arkadaş alt boyutu	19.91	7.03	28.00	4.00
Özel insan alt boyutu	20.03	7.97	28.00	4.00
Toplam	63.39	16.72	84.00	12.00

Tablo 2. Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerinin dağılımı ve gruplara göre ÇBASDÖ ortalamalarının dağılımı (n=228).

Tanıtıcı Özellikler	Sayı	%	Aile	Arkadaş	Özel insan	Toplam
Yaş	21.06±2.00		r=-.071 p=.283	r=.012 p=.857	r=-.069 p=.302	r=-.052 p=.435
Cinsiyet						
Kız	157	68.9	24.59±4.85	20.57±7.06	21.57±7.69	66.73±15.76
Erkek	71	31.1	20.92±6.54 t=4.220 p= 000	18.45±6.78 t=2.160 p=.032	16.61±7.56 t=4.554 p=.000	56.00±16.51 t=4.611 p=.000
Sınıfı						
1. sınıf	77	33.8	24.07±5.19	20.50±6.96	20.35±7.93	64.93±15.66
2. sınıf	68	29.8	22.98±6.12	19.45±7.30	19.25±7.99	61.69±18.09
3. sınıf	42	18.4	23.76±5.56	19.26±6.79	21.38±7.45	64.40±16.72
4. sınıf	41	18.0	22.73±5.97 F=.722 p=.540	20.21±7.09 F=.421 p=.738	19.34±8.58 F=.759 p=.518	62.29±16.58 F=.560 p=.642
Aile Yapısı						
Çekirdek aile	173	75.9	23.65±5.73	19.79±7.17	19.87±8.14	63.33±17.01
Geniş aile	45	19.7	23.42±4.58	21.13±6.05	21.02±6.93	65.57±13.97
Parçalanmış aile	10	4.4	20.00±8.34 KW=2.231 p= .328	16.40±8.00 KW=3.021 p= .221	18.20±9.67 KW=.596 p= .742	54.60±21.44 KW=2.446 p= .294
Annenin Eğitimi						
Okur yazar değil	56	24.6	21.67±6.20	19.21±7.31	17.35±7.97	58.25±16.77
Okur yazar	25	11.0	22.24±5.87	19.40±6.55	19.44±7.64	61.08±16.56
İlkokul	90	39.5	24.02±6.00	20.16±7.32	21.54±7.73	65.73±17.03
Ortaokul	29	12.7	25.17±3.60	20.75±6.50	21.86±7.17	67.79±14.70
Lise	15	6.6	24.13±4.12	19.40±6.31	17.93±9.19	61.46±17.05
Üniversite	13	5.7	24.84±4.23 KW=12.539 p=.028	20.84±7.41 KW=1.830 p=.872	20.53±8.18 KW=13.875 p=.016	66.23±14.92 KW=11.672 p=.040
Babanın Eğitimi						
Okur yazar değil	8	3.5	22.62±4.95	21.50±6.71	19.12±7.90	63.25±15.87
Okur yazar	21	9.2	19.90±7.62	16.57±8.38	13.61±8.65	50.09±21.00
İlkokul	70	30.7	23.11±6.10	19.97±7.45	20.95±8.06	64.04±16.37
Ortaokul	48	21.1	23.79±5.10	21.33±5.85	21.62±6.47	66.75±15.27
Lise	38	16.7	24.60±5.41	19.31±7.23	19.05±8.06	62.97±17.09
Üniversite	43	18.9	24.48±4.19 KW=9.709 p=.084	20.09±6.48 KW=5.555 p=.352	20.90±7.74 KW=15.192 p=.010	65.48±13.93 KW=11.549 p=.042
Gelir Durumu						
Geliri<Gider	50	21.9	20.86±7.51	17.18±7.58	16.70±8.63	54.74±19.12
Geliri=gider	133	58.3	24.74±4.13	20.88±6.41	21.42±7.08	67.06±14.19
Geliri>Gider	45	19.7	22.51±6.23 F=9.985 p=.000	20.06±7.50 F=5.251 p=.006	19.60±8.70 F=6.797 p=.001	62.17±17.44 F=10.875 p=.000

Tablo 3. Öğrencilerin aileleri ile ilgili tanıtıcı özelliklerinin dağılımı ve gruplara göre ÇBASDÖ ortalamalarının dağılımı.

Tanıtıcı Özellikler	Sayı	%	Aile	Arkadaş	Özel insan	Toplam
Birlikte Yaşadığı Kişiler						
Aile ile birlikte	37	16.2	23.59±5.41	20.89±6.76	22.21±7.93	66.70±17.84
Yurtta	132	57.9	23.66±5.38	19.46±7.29	20.00±7.99	63.13±16.61
Evde arkadaşlarla	59	25.9	22.88±6.49	20.28±6.60	18.72±7.79	61.89±16.25
			F=.401 p=.670	F=.703 p=.496	F=2.199 p=.113	F=.975 p=.379
Ailede sigara kullanan var mı?						
Evet	112	49.1	23.31±5.45	18.55±7.18	19.30±8.34	61.16±17.32
Hayır	116	50.9	23.58±5.91	21.22±6.65	20.73±7.57	65.54±15.91
			t=-.363 p=.717	t=-2.909 p=.004	t=-1.353 p=.178	t=-1.983 p=.049
Ailede kimler kullanmakta						
Baba	56	24.6	23.37±5.98	18.58±7.20	18.91±8.92	60.87±18.05
Kardeş veya kardeşler	25	11.0	23.28±5.74	16.96±7.30	17.12±8.24	57.36±17.41
Baba ve kardeşler	21	9.2	23.66±4.12	19.66±7.38	21.19±7.55	64.52±15.99
Anne, baba ve kardeşler	10	4.4	22.30±4.54	20.00±6.53	23.00±5.03	65.30±15.59
			KW=1.574 p=.665	KW=1.943 p=.584	KW=5.135 p=.162	KW=2.625 p=.453

Tablo 4. Öğrencilerin sigara kullanma durumlarının dağılımı ve gruplara göre ÇBASDÖ ortalamalarının dağılımı.

Tanıtıcı Özellikler			Aile	Arkadaş	Özel insan	Toplam
Sigara Kullanıyor musunuz?						
Evet	55	24.1	21.56±6.50	19.87±6.93	20.12±7.89	61.56±17.47
Hiç kullanmadım	101	44.3	24.81±4.47	20.64±6.76	19.93±7.78	65.38±15.00
Denedim/içtim bıraktım	72	31.6	22.98±6.10	18.91±7.43	20.09±8.39	62.00±18.29
			F=6.464 p=.002	F=1.271 p=.283	F=.014 p=.986	F=1.299 p=.275
Ne kadar süredir kullanıyorsunuz.	3.96±2.56		r=-.013 p=.923	r=-.174 p=.208	r=-.100 p=.474	r=-.118 p=.395
Sigara içme sıklığınız nedir?						
Düzenli değil. ara sıra	20	36.4	24.15±3.86	20.95±6.82	23.00±7.62	68.10±12.16
Günde 1 paketten az	21	38.2	21.28±5.97	19.80±6.33	17.61±7.59	58.71±17.18
Günde ortalama 1 paket	12	21.8	18.50±9.44	18.50±8.64	19.50±8.55	56.50±23.89
Günde 1 paketten fazla	2	3.6	17.00±4.24	18.00±5.65	21.50±0.70	56.50±10.60
			KW=5.194 p=.158	KW=.976 p=.807	KW=6.235 p=.101	KW=5.242 p=.155
Sigara kullanma nedenleriniz.						
Merak- Özentisi	34	26.8	23.44±6.07	20.76±6.36	21.61±5.87	65.82±14.04
Yalnızlık-Kayıp-Stres	29	22.8	21.06±6.65	17.86±8.54	18.55±9.58	57.48±21.65
Arkadaş- Aile	32	25.2	24.59±3.53	20.03±7.07	20.31±8.76	64.93±14.73
Diğer(çok seçenek)	32	25.2	20.18±7.51	18.43±6.83	19.71±8.29	58.34±19.76
			KW=8.177 p=.042	KW=2.725 p=.436	KW=.984 p=.805	KW=3.098 p=.377
Son 1 yıl içinde sigarayı bırakmayı düşündünüz mü?						
Evet	36	65.5	22.30±5.94	20.55±6.57	19.83±7.69	62.69±17.32
Hayır	19	34.5	20.31±7.51	18.94±7.58	20.42±8.48	59.68±18.51
			MW- U=300.000 p=.454	MW- U=301.000 p=.466	MW- U=320.500 p=.700	MW-U=310.500 p=.577
Çevrenizden destek gördünüz mü?						
Evet	18	50.0	23.55±4.55	21.66±6.67	20.50±8.54	65.72±16.78
Hayır	18	50.0	21.05±6.97	19.44±6.45	19.16±6.93	59.66±17.78
			MW- U=139.500 p=.472	MW- U=124.000 p=.226	MW- U=134.000 p=.370	MW-U=129.000 p=.296

Ökdem ve Yardımcı ÇBASDÖ puan ortalamalarını yaş ortalaması ve cinsiyetler açısından anlamsız olduğunu belirlemiştir¹⁷. Araştırma bulguları literatür bulgularıyla uyumludur.

Öğrencilerin okudukları sınıf, aile yapısı ve birlikte yaşadıkları kişiler ile ÇBASDÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel anlamda bir farklılık tespit edilmemiştir. Ünsar ve arkadaşları öğrencilerin okuduğu sınıfın ÇBASDÖ puan ortalamaları üzerinde anlamlı olduğunu belirlemiştir¹⁹. Kartal ve Çetinkaya çalışmalarında öğrencilerin okudukları sınıfın ÇBASDÖ puan ortalamaları üzerinde istatistiksel bir farklılık oluşturduğunu, fakat aile tipinin ÇBASDÖ puan ortalamaları üzerinde istatistiksel bir farklılık oluşturmadığını tespit etmişlerdir³². Diğer bir çalışmada ise öğrencilerin birlikte yaşadıkları kişiler ile ÇBASDÖ puan ortalamaları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur²⁰.

Öğrencilerin anne ve baba eğitim düzeyleri ile sosyal destek puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ortaokul mezunu annelerin çalışma oranının düşük olması, ev hanımı olma ihtimallerinin yüksek olmasından dolayı çocuklarıyla daha fazla ilgilendikleri bu nedenle daha az eğitilmiş diğer gruplara göre ASDÖ puan ortalamalarının anlamlı düzeyde yüksek çıktığını düşündürmektedir. Çalışmamızda anne baba eğitim düzeyi anlamlı çıkmasına rağmen, literatürde bulunan bizim çalışmamızla paralel olan çalışmaların yanı sıra, bazı çalışmalarda ise anne baba eğitim düzeyleri ÇBASDÖ puan ortalamaları ile anlamsız çıkmıştır. Bu farklılığın nedeni çalışma grubunun kendine özgü özelliği olarak düşünülebilir^{17,18,21}.

Gelir durumunun ÇBASDÖ ve bütün alt boyutları ile anlamlı olduğu bulunmuştur (p<0.05) (Tablo 3). Literatür incelendiğinde yapılan sosyal destek çalışmalarında ekonomik durumun sosyal destek üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Araştırma bulguları literatür bilgilerini destekler niteliktedir^{18-20,32}.

Sigara kullanan bireylerin bulunduğu aileye sahip öğrencilerin arkadaşta ASD ve ÇBASDÖ toplam puan ortalamaları anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Ayrıca sigara kullanan öğrencilerin aileden ASD puan ortalamaları anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Baran ve Bulut'un üniversite öğrencileri ile yaptıkları Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin incelenmesi isimli çalışmalarında, aileden ASD puanı ile sigara kullanma durumu arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır (Tablo 4). Sigara kullanan öğrencilerin, aileden algıladıkları sosyal destek puanı düşük olarak belirlenmiştir. Sigara kullanan öğrencilerin yeterli aile desteği almamalarının, sigara kullanımında etkili olduğu düşünülmektedir. Ayrıca diğer bir çalışmada da paralel olarak sigara kullanan öğrencilerin sosyal destek puanları daha düşük bulunmuştur. Araştırma bulguları literatür ile benzerdir^{37,38}.

Yalnızlık-kayıp-stres nedeniyle sigara kullanan öğrencilerin, aileden ASD puan ortalamalarında gruplar arasında istatistiksel açıdan fark bulunmuştur. Bu durum ailesinden yeterli destek alamayan ya da yeterli destek almadığını düşünen öğrencilerin kendilerini yalnız hissettiklerini, yaşadıkları bir kayıp ve stres sonrasında sigaraya yöneldiklerini düşündürmektedir.

ÇBASDÖ ve alt boyutları ile yaş, ailede sigara kullanan kişiler, öğrencinin ne kadar süredir sigara kullandığı, sigara içme sıklığı, son 1 yıl içinde sigarayı bırakma düşüncesi olanlar ve destek görme durumları arasında istatistiksel anlamda bir fark saptanmamıştır.

Sonuç olarak bu çalışmada öğrencilerin sosyal destek puanlarının iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca sigara kullanan öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek puanı ve toplam sosyal destek puanı sigara kullanmayan veya deneyen öğrencilerden daha düşük bulunmuştur.

Bu sonuçlar doğrultusunda sigara kullanan öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyinin yükselebilmesi yönünde girişimlerde bulunulması ve daha uzun zamanı kapsayan çalışmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Ateş B. Ortaöğretim öğrencilerinin sosyal destek algılarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. Akademik Bakış Dergisi 2012;30(2):1-16.
2. Cohen S. Social relationships and health. Am Psychol 2004;59(8):676-84.
3. Cohen S, Wills TA. Stres, social support and the buffering hypothesis. Psychol Bull 1985;98(2):310-57.
4. Cutrona CE, Russell DW. The provision of social relationship and adaptation to stress. In: Jones WH, Perlman D, editors. Advances in personal relationships. JAI Press, Greenwich, CT, 1987:37-67.
5. Duru E. Yalnızlığı yordamada sosyal destek ve sosyal bağlılığın rolü. Türk Psikoloji Dergisi 2008;23(61):15-24.
6. Duru E. Sosyal bağlılık ve sosyal desteğin yalnızlık üzerine doğrudan ve dolaylı rollerinin üniversiteye uyum süreci çerçevesinde incelenmesi. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 2008;29:13-24.
7. Sorias O. Sosyal destek kavramı. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 1988;27(1):353-7.
8. Traş Z, Güngör CH. Avrupa ülkelerinden gelen Türk asıllı üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve sosyal bağlılıkları üzerine nitel bir araştırma. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2011;25:261-71.
9. Eker D, Arkar H, Yıldız H. Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. Türk Psikiyatri Dergisi 2001;12(1):17-25.
10. Aksüllü N, Doğan S. Huzurevinde ve evde yaşayan yaşlılarda algılanan sosyal destek etkenleri ile depresyon arasındaki ilişki. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2004;5(2):76-84.
11. Sungur M. İkincil travma ve sosyal destek. Klinik Psikiyatri Dergisi 1999;2:105-8.
12. Akın B, Emiroğlu O. Evde yaşayan yaşlılarda sosyal

- destek yapısı, sağlık durumu ve yeti yitimi ilişkisi. Turk J Geriatr 2006;9(3):170-6.
13. Kozaklı H. Üniversite öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkilerin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, 2006.
 14. Kazıasty K. Social support and traumatic stres. The National Center for Post Traumatic Stress Disorder Research Quarterly 2005;16(2):1-8.
 15. Terzi S. Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 2008;3(29):1-9.
 16. Yıldırım İ. Algılanan sosyal destek ölçeğinin revizyonu. Eğitim Araştırmalar Dergisi 2004;5(17):17-9.
 17. Ökdem Ş, Yardımcı F. Üniversite öğrencilerinin algılanan sosyal destek düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2010;11(3):228-34.
 18. Yılmazel G. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinde algılanan sosyal destek ve sağlıkla ilişkili davranışlar. New/Yeni Symposium Journal 2013;51(3):151-7.
 19. Ünşar S, Sadırlı S, Kurt S, Demir M, Zafer R, Erol Ö. Üniversite öğrencilerinin sosyal destek düzeylerinin değerlendirilmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi 2009;1(1):17-29.
 20. Yılmaz E, Yılmaz E, Karaca F. Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. Genel Tıp Dergisi 2008;18(2):71-9.
 21. Ersun A, Köze BŞ, Muslu G, Beytut D, Başbakkal Z, Conk Z. Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinde internet kullanımı ile sosyal destek sistemi arasındaki ilişkinin incelenmesi. İ.Ü.F.N. Hemşirelik Dergisi 2012;20(2):86-92.
 22. Çelik P, Esen A, Yorgancıoğlu A, Şen FS, Topçu F. Manisa ilinde lise öğrencilerinin sigaraya karşı tutumları. Toraks Dergisi 2000;1(1):61-6.
 23. Çilingir D, Hintistan S, Öztürk H. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin sigara kullanma alışkanlıkları ve etkileyen faktörler. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2012;1(2):69-85.
 24. Kara S, Baş FY, Açıkalm C. Sigara içme davranışları ve etkili faktörler: Tıp ve diş hekimliği fakültelerinin ilk ve son sınıf öğrencileri üzerinde çalışma. Smyrna Tıp Dergisi 2011;1:16-21.
 25. Doğan DG, Ulukol B. Ergenlerin sigara içmesini etkileyen faktörler ve sigara karşıtı iki eğitim modelinin etkinliği. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2010;17(3):179-85.
 26. Can G, Topbaş M, Öztuna F, Özgün S, Can E, Yılmaz AY. Factors contributing to regular smoking in adolescents in Turkey. J Sch Health 2009;79(3):93-7.
 27. Eker D, Akar H. Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. Türk Psikoloji Dergisi 1995;10:45-55.
 28. Ayaz S, Yaman EŞ, Korukluoğlu S. Jinekolojik kanserli hastaların algıladıkları sosyal destek düzeyleri ve etkileyen faktörler. J Med Sci 2008;28:880-5.
 29. Gökler I. Çocuk ve ergenler için sosyal destek değerlendirme ölçeği türkçe formunun uyarlama çalışması: faktör yapısı, geçerlilik ve güvenilirliği. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi 2007;14(2):90-9.
 30. Sertbaş G, Çuhadar D, Demirli F. Gaziantep Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü öğrencilerinde aile ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ile anksiyete düzeyi arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Hemşirelik Forumu Dergisi 2004;Kasım-Aralık:42-8.
 31. Arkar H, Sarı Ö, Fidaner H. Relationships between quality of life, perceived social support, social network and loneliness in a Turkish sample. Yeni Symposium 2004;42:20-7.
 32. Kartal A, Çetinkaya B. Yüksekokul öğrencilerinin algılanan sosyal destek durumları ve sosyal desteği etkileyen faktörler. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi 2009;4(12):3-20.
 33. Taysi E. Benlik saygısı arkadaşlardan ve aileden sağlanan sosyal destek: üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışma. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, 2000.
 34. Elbir N. Lise 1. sınıf öğrencilerinin sosyal destek düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim ve Öğretim Anabilim Dalı, 2000.
 35. Özlek S. Lise öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerini yordayan bazı değişkenler. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim ve Öğretim Anabilim Dalı, 2003.
 36. Saygın Y, Arslan C. Üniversite öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi 2009;28:207-22.
 37. Turhan E, İnandı T, Özer C, Akoğlu S. Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı, Şiddet ve Bazı Psikolojik Özellikler. Türkiye Halk Sağlığı Dergisi 2011;9(1):33-44.
 38. Baran G, Bulut Ş. Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. Eğitim Araştırmaları 2002;(7):11-21.

YAZIŞMA ADRESİ

Arş. Gör. Dr. Meryem BARAN
Erzincan Üniversitesi, Psikiyatri Hemşireliği,
ERZİNCAN, TÜRKİYE

E-Posta : meryemfirat@hotmail.com